

I. N. J.
DISPUTATIO PHILOSOPHICA
DE
A U R O,

Quam

Consensu & adprobatione Am-
pliss; Facultatis Philosoph: in illustri Re-
gia Academia Aboensi;

PRÆSIDE

VIRO AMPLISSIMO,

Dn. PETRO HAHN,

Scient: Nat: Profess: celeberrimo
& Biblioth: Regio inclyto, Præceptore
& Promotore suspiciendo,

Candido honorum Examini debita reverentia
Submittit

SVENO PÆHLGREU.

Wexionensis.

Ad diem, si Deo visum fuerit, 29. April. 1705.
loco horisque ante meridiem consuetus.

VIRO

Plurimum Reverendo & Doctissimo Domino,

Dn. M A T T H I Æ
T A M M E L I N O ,

Pastori in Mouhiseri meritissimo & Vigilantissimo, Nutritio suo propensissimo,
omni honoris & officii cultu inde-
sincerter prosequendo

FELICIA QVÆVIS!

AQvum esse ut talentum ad dictum Salvatoris cum usura reddatur, labens confiteor. Cum autem Pl. R. Dn. Pastor è Polonia redux; tot tantaque in me contulerit beneficia, quot ac quanta nec elogiò nec debitò servitiò pensare mea unquam poterit imbecillitas: nihil præter vota devota mihi relictum esse cerno. Si ta-

fœtum

men in Spontaneum animi devinctissimi in-
dicium hunc, quamvis deformem, ingenii
sæcum Tibi consecrandum proferre ausim:
Tua sæpius explorata benignitas, ceu spero
& rogo, eundem, facies ejus licet ab Auro sit
diversissima, desideratissimo suo favoris si-
nu excipiet, exceptumque fovebit. De ce-
tero ut Ecclesiæ commodis quam diutissimè
felicissimèq; vivas, florentissimæ familie per-
petua solatii ac splendoris fomenta suppedites,
tandemque annis, meritis & gloriâ onu-
stus hinc ubi emigrabis, inter cœlites coru-
sces sine intermissione summum Venera-
bor Numen qui sum.

Plurimum Reverendo Dno. Pastorē

Obsequenissimus
SPEN. Pihlgreen.

Ad

Juvenem, literarum humanitatisq; cultiva-
ra ornatissimum,

Dn. S V E N O N E M
P J J H L G R E E N

De AURO doctè & ingeniosè differentem,
Amicum meum singulariter dilectum, hoc
éπίγεαμα αὐθεδιαζόμενος,
deproperavi.

A Uri sacra fames, & amor maledictus
habendi,

Complures vexat, discruciatque viros,
Ec damno alterius ditescere gaudet avarus,
In mundo fluxas dum sibi querit opes.

Non decet hoc Pjhlgreen auri qui querit
aceratum,

Non aurum damnum, querit at ipse suum,

L. Mi:q;

LAUR. TAMMELIN,
Math. Prof,

DEO DUCE.

S. I.

Gregia hæc mundi corpora , penitus considerantem, in sui admirationem rapere , mirum non est; Infinitam quippe eorū multitudinem quis numerabit , bonitatem æstimabit virtutesque explorabit? Projecto non tantummodo Cœlum , verum etiam totum hunc terraqueum globum ornavit , & copia rerum quasi contexit Conditor ; Imo videntur tot mundi species, iussu Creatoris , prodiisse , ut non amplius invenirent loca supra terram : Sed in ejus interiora detrusæ suam exercerent œconomiam. Porrò nec vilissimas abscondidit natura, hæ namque in lucem fortassis nunquam venerant, verum pretiosissimas & nobilissimas , quarum usu

A

carere

carere genus humanum commodè non posset; Ejusmodi sunt metalla, singula insignem & necessariam utilitatem adfarentia. Et sanè excusanda videtur hominum avaritia, quod terram aperuerit & in eruendis metallis communis parentis simum perfodiat & laceret. Horum autem omnium naturam investigaturo, magna vix sufficeret eruditio, ne dum parva aut ferè nulla, quæ mihi est, ideoque unum, nempè metallorum principem, *Aurum*, quod inter alia ad vitam hominum tuendam datum est, paucissimis, habita ratione supellestilis sat curta, tractandum & ventilationi publicæ sistendum suscepimus.

§. II.

RECEPTÆ methodo licet convenientissimum videatur ab ὀνοματολογίᾳ initium facere; Cum tamen instituti ratio exposcat, ut brevitati studentes, rei ipsi majorem impendamus curam; Si istam Philologis reliquerimus, vitio nobis verti non speramus & sic rectâ ad περιηγησίαν transitum facimus, effati interea Aristoteles

stotelis memores dicentis: Si quis à principio res ut nascentes inspexerit, hoc modo optimè illas cognoverit. Cui, hec in parte, obsequia præstituri, essentiale ē *Auri* definitionem sic se habentem damus: *Aurum est metallum perfectissimum, gravissimum & splendidissimum, ex mercurio perfectissimè excocto, atque sulphure rubeo præstantissimo, & sale optimo genitum.*

§. III.

QUæ omnium oculis obversantur, quamvis cognitu sint jucundissima, hisce nihilominus animus humanus in altum surgens, nunquam latior aut agilior, quam in arduis & magnis, non acquiescit; sed vulgaria & ante pedes posita spernens terræ cryptas non modo, verum etiam aëra, nubem, imò ipsum Cœlum penetrare tentat; qua ratione, quò profundius abdita, hoc anxiori curâ investigantur metalla. Clariss; itaque Sperl. doctrinam hanc, non immeritò Arcanum Arcanorum nominavit; Cum enim visceribus terræ involuta sint, naturæ eorum nos ferè latent, undè sit, ut, quò obscurior est intel-

lectio, difficilior sit elocutio, quanto etiam nobilius metallum, tanto rarius inventur. Hinc apparet Auri indolem expositurum, prater doctissimorum scripta & probabiles rationes, quibus nitatur, vix habere: Si verò Auri fodina nostris in regionibus daretur, experientia forsan multa confirmaret, quæ jam non nisi probabiliter experimenta aliorum demonstrant. *Aurum esse metallum, & hoc genus analogum*, adserere non dubitamus, cui quidem de Auro, Argento, cupro, ferro, stanno & plumbo essentialiter, sed tamen inæqualiter dici convenit. Cumque Divinus Architectus, quod consideret rerum duratio, sapienter ordinaverit, ut alternis legibus, generatio corruptionem, & corruptionem nova exciperet generatio, starerque ordo mundi & perfectio in hac admiranda rerum alternatim sese consequentium vicissitudine; idque mediante semine, cuius virtute & efficacia, species corporum, per naturalem propagationem, interitum & ruinam anticiparent; Ideoque & *Auro* peculiarare seminium & ab animalium, planarum

tarum ceterarumque rerum naturalium
 semine distinctum, πρώτως quin insit, ut
 pote perfecto, cum etiam δεύτερως im-
 perfectis competat, neminem inficias
 iturum existimamus, quod nihil aliud est
 quam vapor Salino - Sulphureo - mercu-
 rialis: non tamen Sale minerali, Sulphu-
 re aut mercurio actu constat, sed in hisce
 tamquam genuinis subjectis residet virtus
 seminii. Hic seminalis vapor loca calida
 perlabens, quorum parietibus Sulphuris
 lento & pinguedo adhaeret, huic succo
 conjungitur, quem postea secum subli-
 mat, abitque liquor velut in quandam
 spermaticam spumositatem, qua ulterius
 veniens ad loca, ubi stabulatur subtile
 Sulphur & purioris terræ massa huic
 juncta, Aurum efficit. Hinc liquet A-
 ристotelicorum opinionem absurdam ei-
 se, quâ statuunt Aurum & cetera me-
 talla ex vaporosa exhalatione ortum de-
 ducere, quando videlicet vapor subter-
 raneus, propter sicciam exhalationem,
 qua sursum dicit, coarctatur, veluti ros,
 in minimas guttas: Cum hac tamen dif-
 ferentia, quod in roris generatione, se-

paretur dicta siccitas; In metallorum autem ortu segregatio illa non fiat; Sed simul comprehendatur & coaguletur sicca exhalatio. Quæ sanè sententia de metallorum generatione, quasi de meteoris, loquitur. Porro pretiosum hoc Semen non fovent fertiles agri, non ridentia prata nec fructiferæ arbores; Sed illud terra sterilis ad montium radices plenumque tegit; Iстis enim multæ insunt cavitates, in quibus, sublatæ metallorum particulæ congregari possunt; terræ autem sterilitas exinde provenit, quod succus alimentitius, qui ad herbarum & plantarum nutrimentum à natura depuratur, aliò divertatur scilicet ad materiam metallo præparandam. Sed ut *Aurum* producatur longo tempore opus est, quoniam plus temporis in nobilibus quam ignobilibus formandis impendit natura, maioremque curam ad eorum perfectiōnem adhibet.

§. IV.

Ex prolatis jam constat seminium *Auro* competere, cuius causa efficiens principalis *Universalis Deus Opt: Max:* omni-

omnino dicendus, qui non modò ~~ar-~~
rum primò produxit, sed etiam ad di-
ctum; Crescite & multiplicamini &c.
vim huic, utpote corruptibili, is suā
specie sese multiplicandi indidit; Tum
etiam *Astra*, quæ cum in hæc inferiora
omnia agant, non parum hujus genera-
tioni interviunt, quamobrem, frequen-
tiores notantur metallorum fodinæ, in
illis montium partibus, quæ Soli meri-
diano aut orientali objiciuntur; Sol e-
nīm cum reliquis stellis, specificas suas
vires ejaculatione perpetua communicat
aéri, qui hasce mox in aquam derivat,
sicque naturali influxu feminio terrestri
interit, atque ab igne subterraneo in
suam perfectionem redigitur. *Materi-
am ex qua remotam quatuor elementa,*
propinquam sal, sulphur & mercurius
*constituunt; nam vix aliquod corpus da-
tur ē quo non eruunt Chymici tres di-
stinctas naturas, quarum subtiliorem &*
volatiliorem, spiritum seu mercurium
vocant, crassiorem & pinguiorem oleum
*vel sulphur, maximè vero fixum sal no-
minant. Si autem quis regerat in Auro*

sal & sulphur non dari, quod proprietates eorum non sint conspicuae, cum insipidum non solum sit, verum etiam nec inflammerit: Tunc dicimus quod si arte spagyrica a ceteris, sulphure scilicet & mercurio, cum quibus soro & penè indissolubili vinculo conjunctum est, separetur, aliquod vitriolo haud dissimile, nec etiam suo carenti sapore perspiciatur. *Aurum* præterea coctum aquæ saporem quendam communicat, qui satis clarè de suo testatur subjecto. Inflammabilitatem urgentibus reponimus: Licet sulphur sit primum *Φλογισθόν*, tam fixum tamen reddi posse, ut flammarum amplius non concipiatur. Tradunt, præter hoc, periti, quibusdam in locis rubri sulphuris genus effodi, quod nec ardet nec fœtet, sed ceræ instar igni admotum fluit. Mercurialem denique materiam *Auro* inesse, nemo forsitan negabit; istius enim certiora prostant indicia. Hic obiter observemus: Non unum horum ad *Aurum* constituendum sufficere, sed omnia requiri; in iis igitur fodinis, in quibus unum adest, reliqua desunt, *Aurum* non generatur. □ △

Differentia specifica in data definitione exprimitur, quando *durum* nominamus perfectissimum, quod scilicet substantiā & accidentibus est absolutum, & ad usum optimè comparatum; Quod substantiam mercurialem subtilem habet, naturam ponderosissimam; Quod ignem omniaque ignis examina, sine detrimen-
to vel minimo sustinet; quod amplissi-
mè & facilimè dilatatur. Quæ notæ o-
mnes cum Auro competant, omnium
gentium consensu inter metalla habetur
perfectissimum. Ceterum quidem est Au-
rum minus ductile & fragile dari, quod
Sveticè *Eronguld* dicitur; Sed hæc non
impediunt, quod minus illud nuncupemus
perfectissimum: Nam imperfectiones hæ-
c vel ex alterius metalli commixtione pro-
veniunt; vel ex imperfecta ejus elaborati-
one, cuiusmodi Historici tradunt in Ta-
go, Pactolo aliisque fluminibus reperiri,
quorum aquæ terram secantes aliqua Au-
ri ramenta prius erodunt ac suffurantur,
quam in venis debitam obtineant perfe-
ctionem. Hic itaque ὡς ēν παρέδω nota-
mus, metalla in iis fluminibus non ge-
nerari,

merari, quasi ex succorum coagulatione,
ut in terra interiori illic producantur;
Aqua enim ineptum est creandis metal-
lis elementum, cum quicquid ex ejus
cum terra concretione oriri potest, ni-
hil aliud quam lutum esse queat.

§. VI.

TAM FORMA QUAE Auro specificum suum es-
se largitur & ejus particularis causa effi-
ciens est, dispicienda venit: Sed cum o-
mnem fermè in modum Formarum ne-
scius sit animus, sufficiat dixisse, illam
materiæ coætam & Auro in Thalamis se-
minii unitam directricem operationum
extitisse, nè vel in ferrum cuprum aliud-
ve ignobilius metallum degeneraret, quan-
tumvis plurimi Chymicorum doceant
non specie sed gradu saltem perfectionis
differre metalla, & sic eadem specie for-
mam Aurum, Argentum ceteraque in-
formare, quod tamen falsum esse quili-
bet videre potest; nam quamvis omnia
eandem habere materiam, cum remo-
tam, tum propinquam rectè dicatur:
Non tamen eandem habent materiam
ultimam; neque etiam solum acciden-
tibus

tibus, sed & formâ specifica discernuntur, alia itaque est forma Auri, alia ferri, alia plumbi, quæ materiam illam communem pro sua natura disponit & elaborat, quod ex operationibus & effectis patet. *Instrumentales causa* sunt calor & frigus, quorum operâ condensationes & resolutiones fiunt. *Finis* est vel absolutè *ultimus*: Gloria DEi; vel in suo genere ut sit pars mundum inregrans. *Intermedius* hominum multiplex utilitas; Quid enim non potest Aurum? Ut tacceam varia illa ornamentorum genera, quæ ex Auro conficiuntur, saltem dico hoc bella componere, hostes profligare, inimicitias tollere, famem avertere & possessores suos innumeris ferē commodis ornare. Si verò aliquando rixarum & seditionum fuerit incitamentum, id *Auri* Dominis, non *Auro* tribuendum.

S. VII.

Expositis pro tenuitate ingenii causis, reliquum est ut affectiones Auri persicemus. Quarum primò occurrit gravitas, quā cetera cuncta vincit metalla: la nihilum igitur evadit assertio Plinii, affir-

affirmantis Aurum pondere plumbo cedere; Docuit enim experientia, illud duplo ferme hoc esse ponderosius & *Aurum* cum plumbo collatum, ut decem ad sex se habere: Sed Argentum vivum de gravitate certamen inire non dubitavit, victum tamen Auro, ut graviori, reliquis omnibus profligatis metallis, locum reliquit; hinc, Auro excepto, nihil sibi immersi patitur. Summae hujus gravitatis ratio in paucitate pororum consistit; nam licet forte admittatur, aliorum metallorum partes ejusdem esse magnitudinis & figuræ, atque etiam eorum motus esse similes: quia tamen plures in illis existunt pori, necessariò sunt leviores. Hic observamus *Aurum* maximè compactum, particulis adeo tenuibus, tamque intimo nexu firmatis constare, ut à se invicem dirimi nequeant, quæ arcta partium connexio, meatusque paucitas corpus solidum reddit & vi externa indissolubile efficit; Unde emergit *Auri* in igne durabilitas, sicque ardentissimè fornaci immisum, nullam sensibilem patitur jacturam: Quia licet

ejus

ejus particulae, vi caloris agitatæ, corpus
 liquidum fluidumque componant, nullæ
 tamen ita sejungi separarique ab aliis
 possunt, ut ab igne arripiantur & in au-
 ram evolent, modò *Aurum* purum seu
 obrizum sit. Hæc partium cohærentia
 facit etiam ut *Aurum* fusum, aut alio
 modo calefactum, ceteris metallis acrius
 urat caloremque diutius conservet: quip-
 pe cum ejus meatus valde exigui sint,
 partes ignis ita implicantur, ut quamvis
 celerrime moveantur, non tamen nisi
 longo tempore elabi queant. Quod sic
 ut *Aurum* illas intra se retinendo majo-
 rem exerat calorem & corpora ustilia
 admota citius corripiat. Ab hoc parti-
 um nexu & mollitie oritur quoque *du-
 cilitas*, quæ tanta est ut unanimi Auto-
 rum consensu, *Auri* uncia una in bra-
 cteas diducta, decem terræ jugera tege-
 re possit; densitas enim compactioque
 partes suppeditant, quæ, cum in pro-
 funditate minuantur, in latitudinem ex-
 crescunt, peculiaris quoque auri plexus
 divisionem refugient, non patitur illas
 à se mutuo separari, unde quantumvis

malleo, aut alio quodam modo attenuetur & diducatur: partium suarum nexum adhuc retinet, & quamvis demum exiguo quosdam meatus admittat, ita tamen illi implicantur, ut liquoris particulae qua-
quaversum per illud discurrere possint.
Hisce accedit summa puritas inde eluci-
cens quod attractantium manus nequa-
quam inficiat, nec alterius coloris linea-
sed sui in lapide lydio ostentet, eandem
etiam comprobat, quod saepius igne li-
quatum nihil de suo perdit pondere ut
supra innuimus. *Aurum* præterea non,
nisi aliis metallis permixtū rubigine affici,
aut aliis metallorum hostibus corrumpi
persussum est. Tandem *color auri* Citti-
nus à sulphure rubeo originem dicens,
proximeque ad solis splendorem accedens
se spectandum sistit. Hic silentio præ-
tereundum non est, *aurum* malleo alio-
ve modo percussum exiguum edere so-
num; cum enim molle sit & paucos ha-
beat poros facile percussione cedit, tar-
deque vicinum aerem suo tremore com-
movet: Si vero aquâ forti dissolutum
oleoque Tartari præcipitatum in pulve-

rem redigatur, qui deinde exsiccatus flammam concipit, cumque vehementi fragore abit. Quod exinde fieri putandum; quia omnibus pulveris granulis, eodem momento in flammam conversis, vis illa ignis circumvicinorum corporum meatus laxat, partiumque plexus solvit, ut *Auro* viam faciat, quod tam celeriter erumpens, tonitru fragorem imitatur & fulguris imaginem refert. Hinc fulgurans Aurum expiis evanescatur.

§. VIII.

Hactenus dicta virtutes *Auri* externas quoadammodo produnt, restat ut internas de quibus major est controversia, paucis consideremus. Docent magni nominis Philosophi non modo Aurum potabile reddi: Sed gravium etiam morborum præstantissimum esse remedium, præcipue vero cum corde magnam habere affinitatem ejusque doloribus mederi creditum est, unde effatum illud vulgare: Aurum confortat cor. Hanc autem doctrinam durè admodum exagitat subtilis

filis Scaliger, fœdasque nominat nugas ;
 in cuius suæ assertio[n]is veritatem, varia
 adducere conatur ratiocinia, quæ impe-
 rata brevitas jam apponere vetat. Huic
 se associarunt recentiores, perhibentes
 hoc potabile medicorum *aurum* merum
 esse commentum & à circulatoribus ad
 pecunias lucrandas tantummodo inven-
 tum ; Si autem maxime concedant a-
 quâ forti resolvi illud posse : Ob ejusmo-
 di ramen misturam insalubre esse & sani-
 tati officere : Segmenta etiam *aurei* cibis
 admisceri, non q[uod]o[rum] aliquid habeant
 usum, sed q[uod]oniam ita receptum est,
 contendunt ; Cum enim substantia illius
 integra maneat, rei medicæ inutile erit.
 Idcirco istis annumerandum, quæ sumta
 neq[ue] offendunt neq[ue] juvant. At q[uod]in
 DEUS etiam huic nobilissimo corpori
 suas peculiares implantaverit dotes nega-
 re vix poterit, qui non in totum natu-
 ræ secreta ignorat ; Nam ut à natura *Au-*
rūm vincatur ē re non est, nutrimenta
 q[uod]ippe in corporis vertuntur substanciam,
 de medicamentis idem qui postulat,
 Medicis præter fas, injurius censetur, &

si vel *Auro* vis quædam nœxia adhæreat,
 qvi venenum præalentissimum in medi-
 camentum vertunt præstantissimum,
 hanc etiam tollere norunt. Tandem si
 omnino nullam in medicina haberet utili-
 tatem: Sed ut volunt recentiores, plus
 nocumenti: Existimamus quod vel ali-
 quis è tot experientissimis, tum in patria,
 tum extra patriam Medicis, hoc procul
 dubio dudum manifestasset & imperitio-
 res de isto non adhibendo admonuisset,
 quod cum factum non sit, *Auro* tamdiu
 in medicina saus relinqvendus est usus,
 donec istius artis periti illud extrudant:
 Virces enim quæ non cuivis patent, ideo
 nequaquam sunt denegandæ. De metal-
 lorum transmutatione lis est inter eru-
 ditos nondum composita: Nemini non
 notum existimamus Veteres Philosophos
 pro certo habere, non modò ferrum:
 Sed etiam qvodvis aliud metallum in
Aurum à Chymieis mutari; extra omnem
 dubitationis aleā confitit forte ratio hujus
 mutationis in ipso feminio, Vapore sci-
 licet Salino-Sulphureo-mercuriali, quod
 cum ceteris metallis *Aurum* principium

habeat commune, non impossibile vi-
 detur à Chymicis, per liquorem arte præ-
 paratum sordibus sublati, & ipsa etiam
 mixtione aliter facta, metallum aliud in
 aurum commutari posse; Exemplis hujus
 transmutationis referta sunt antiquorum
 scripta, quæ forsitan etiam causa fuit, cum
 Chymistarum multi, metalla gradu sal-
 tem perfectionis, non specie, ut supra
 indigitavimus, differre docuerunt. Verum
 ut ut varia hujus transmutationis existent
 documenta: quo minus tamen hæc sibi
 persyaderi sinant recentiores, interserunt
 experimenta, quæ dantur, vera non esse:
 Sed afferentibus corpus, cuius media pars
 in Aurum conversa est, & reliqua ferrum
 mansit, respondent vel hoc modo factum:
 Cum callidus artifex citra connexionis
 suspicionem, nobilium metallum ignobi-
 liori appoluisset, tingebat totum colo-
 re ferri & demum cum demonstraret
 coram multitudine transmutationem,
 tantum colorē ferri Auro superinje-
 ctum idoneo liquore sustulit, undè ultra-
 que pars nativo suo colori restituta igna-
 ros fecellit. Vel aliam, nescio quam,

frau-

fraudem circa hoc negotium Chymicos
 committere urgent. Verum si unicum
 solummodo ejusmodi exhiberetur ex-
 emplum, facilius forsan quod velint, ob-
 tinerent: Multiplici autem experientiae
 reclamare magis arduum erit. Neu-
 stram igitur cuiquam obtrudere sen-
 tentiam animus est: Sed liberum cuivis,
 circa hoc, judicium relinquimus. Hac o-
 mnia putamus jam evicisse *Aurum* suo me-
 rito ut haberetur perfectissimum, cum
 natura, id tot & tantis donaverit virtu-
 tibus. Perperam igitur faciunt qui *Auro*
 gemmas quasdam præferunt; non enim
 hoc fit, quod *Auro* sint meliores: Sed
 quia rariores & pauciores inveniuntur.
 Denique cum nulla res detur, quæ non
 cum aliquibus amicitiæ foedera pangit,
 cum aliis verò perpetuas inimicitias: ita
 etiam *Aurum* tanto amore prosequitur
 hydrargyrum, ut ei commixtum ceteris
 adligetur metallis & vix ulla arte separa-
 ri possit: Qvo autem amore illud cor-
 ripit, eodem odio in vaporem Sulphu-
 reum fœtidum, fumum plumbi & suc-

eum limonum ardet. Hæc jam sunt, L. C. qvæ impræsentiarum de *Auro* proferre potui. Ingenuè quidem fateor, multa omittenda apposita, multaque apponenda omissa esse; Sed nulla non mihi defuisse subsidia scias: Ideoque veniam ut des omniaq;, pro more tuo, in meliora interpres obnixè rogo, & sic *Auro* destitutus hisce nec verbum addit sed gloriam Trinuni dicit.

Additamenta.

I.

In divisione Entis in substantiam & acci-
dens, sustinet Ens nec vicem generis
univoci nec Analogi.

2.

Absque accidentibus nec est, nec agit
ulla Substantia creata.

3.

Dantur in quibusdam Substantiis, Acci-
dentialia activa & in quibusdam passiva.

4. Tan-

4.

Dantur etiam in iisdem accidentia immanentia & transeuntia, veteribus Philosophis dicta realia seu materialia & intentionalia seu Spiritalia.

5.

Quædam accidentia incurruunt in sensu, quædam eos fugiunt, illa nou hæc suis designantur nominibus.

6.

Non datur actio in distans sine medio interposito, licet medium non semper istius actionis producenda capax sit.

Då

Ehreborne och Wållårde
HERI SVEN PIJSLEGGEN
sitt diupsinniga
OM GULEET

Sammanfattade Wårcē heromiligen
försvarade, yttrade öfver des fortgång
sin fågnad således:

So g fällshnt vara tyckz att, Gulset hoo
etj ågit,

Så rund'ligt dehlat uth sig ånt'lig
billar in,

Att der af nötte haar ett konst tillbundet sinn
Som i Natursens lopp sig öfva är bendagit.
Men är ej vndran wårdt; ty fast wål mäns
gom felar

Den stiña Cræsi pung och Cyri stälta Sahl:
Gud dock til en och hvar, man knäppe wål
sin stahl,

En Guld-wård lärna, Troo, der under nådigt
delar.

Min obeskurne fähr ej sielf-klokt esterapar
På Guld-wårcē detta at afritning gifiva
fort:

Des Ursprung, åmne med kringstångde
Föddle-Ort,

Des

Def skill-fång åndemål samt följand' egēskaper;
Ty g/ Heri PÅJHLEGEN/ nått af dyra
sinsens gåfvor
I mustig fortheet sikt så lyckligt wiffen fram
I denna Chr Discurs, som gör ens lyft-
nad tam,
At Eder Guld-wicht wäl upvwäger Mammons
håfvor.

Man sweper billigt in i tystheez dubble' gōmor;
I meer än trånga skrin Chrts Pilons glim-
mand' Arf;
Når Betlap/ Dnyd och sikt i önstan gif-
wa Zarf
Man fructtar dyrbarhet i steneet Gullet glömer.
Med proffsteē wanligt år i arten Gullet pröfva:
De som Chrts sinnes Guld ej haft sig än
bekant,

Af detta så på det en oförhylig Pant/
Som skall Chrts mine friskt uhr glömste-käftar
röfva;
Ty blir det Gullet högt för steen och fägring
wördat,

Som/ då det reddes til/ wäl skilde sig frå
slagg:
Å andre sidan men geer obehag'lig Agg
Som sin Sool-blåckland' glanz med Koppas-
blåning mordat:
Hvij skall då/ såg/ för Chr rått åhremåle tryta/
Som

Som i Ehr svepning och Ehr Wagga
från Ehr stilt

Dhyggligt alt / som plå förleda månge Pilt/
Och dygde-mantel i mång lasters larfwo býta?
Ån meer då bissert alt och afwogt lödning
göra;

Når Lyckans Asia heet begynnar bråna
na på /

Gutan wand / som Guid / will profivet
genom gå /

Och Ehr i Dnygde-gång en trappa up åth föra.
I må Föraldrar Ehr samt Wänner billigst
fågna ;

Sij! HEDREN tager up en wråken Ir:
Svän /

Af Höga Förmän han snart sättes bland
de Män /

Som väl sig dugse giordt med wako / arbeet
trägna.

Wår Wäinstap Ehr Beröm / Heri VJSHL
GREEN / ärnar gömma

För öfright hoos sig in / och troligst önska / att

Ehr Gudlig-Qwickheet / fljt / snart Målet togo fatt!

Sij Pallas nu åth Ehr sig myxa fatt at söma!

Wijholm.